

"بسمه تعالی"

پیرو بخشنامه (۵۰۱۲۱/۱۱۰۱ مورخ ۸۳/۱۱/۲۹) و با توجه به شروع ماه محرم ، ایام سوگواری سالار شهیدان حضرت امام حسین (ع) و احتمال وقوع حوادث مختلف از جمله حادثه آتش سوزی در محل مساجد و تکایا ، بدینوسیله موارد ذیل از سوی " ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی کشور" به منظور ارتقاء ایمنی اماکن عمومی و اجراء در کل کشور اعلام می گردد. همچنین به کلیه سازمان های آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری های کشور ابلاغ می گردد با حضور مستمر در محل مساجد و تکایا و نظارت بر توصیه های فوق ، کلیه اقدامات و تدابیر لازم را جهت پیشگیری و مقابله با هر گونه حوادث احتمالی اجراء نمایند

توصیه های ایمنی مساجد و تکایا

الف) موقعیت مکانی

- ۱- تکایای عزاداری در موقعیتی قرارگیرند که امکان دسترسی نیروهای عملیاتی آتش نشانی آن میسر بوده و باعث سد معبر و یا مختل نمودن عبور و مرور خودروها نگردد.
- ۲- از نصب تکایای عزاداری در میادین و خیابان های جانبی میادین جهت پیشگیری از ترافیک و وقوع حادثه پرهیز گردد.
- ۳- تکایا نباید در زیر تیرهای چراغ برق و یا در مجاورت منازل مسکونی باشد زیرا در صورت بروز هرگونه حریق احتمالی امکان سرایت آتش سوزی به منازل مسکونی همجوار وجود دارد .
- ۴- کفراژ بندی (سازه غیر مقاوم مانند داربست) بایستی به نحوی محاسبه گردد که تحمل بار مرده و بار زنده احتمالی (برف ، باران و...) که بر روی آن گذاشته می شود داشته و بوسیله سیم بکسل و وسایل مناسب بر روی زمین مهار گردد به صورتی که در صورت وزش تند باد امکان تخریب و واژگونی آن وجود نداشته باشد.
- ۵- در صورت بزرگ بودن تکایا (گنجایش بیش از ۵۰ نفر) در نظر گرفتن درب های خروجی متعدد در فواصل مختلف الزامی بوده که در مواقع بروز حریق و یا حادثه امکان خروج سریع نفرات عزادار مقدور باشد.
- ۶- حداقل ۵۰٪ عرض پیاده روهای مجاور جهت تردد قابل استفاده باشد و مسدود نگردد.
- ۷- اخذ مجوزهای لازم از شهرداری و راهنمایی و رانندگی و اطلاع به نزدیک ترین ایستگاه آتش نشانی جهت بازدید از محل الزامی است .
- ۸- مسوول تکایای عزاداری و ایستگاههای صلواتی بایستی پس از مهلت تعیین شده نسبت به جمع آوری داربست اقدام نماید

ب) توصیه های ایمنی در خصوص برق رسانی

- ۱- با توجه به اینکه اغلب تکایا جهت تامین برق محیط خود از تیرهای برق شهری استفاده می نمایند و اغلب بدون در نظر گرفتن سیستم حفاظتی (فیوز مناسب) و به صورت روکار انجام می پذیرد لذا توصیه می گردد حتی المقدور از اماکن مسکونی و تجاری که دارای سیستم برقی استاندارد می

باشد استفاده نمایند و سیستم برق رسانی مذکور را حتماً به فیوز متناسب با آمپر مصرفی مجهز نمایند.

۲- استفاده از سیم های روکار پلاستیکی و غیر مقاوم (سیم زیر گچی) که قادر به تحمل آمپر بالایی نیستند استفاده ننموده و از کابل های مقاوم متناسب با آمپر مصرفی تکایا استفاده نمایند چرا که در صورت کشیدن آمپر مصرفی بیش از ظرفیت سیم و یا کابل روکش آنها در اثر عبور جریان بالا داغ شده و در نهایت شعله ور شده و محیط را به آتش می کشد. استفاده از کابل جهت روشنایی ها و سایر مصارف الزامی است.

۳- جهت جلوگیری از اتصال کوتاه در اینگونه اماکن از اتصال سیم ها و کابل ها توسط دست پیچ خودداری به عمل آورده و از ترمینال مناسب استفاده گردد.

۴- استفاده نمودن از یک پریز برق جهت تامین برق لوازم الکتریکی مختلف مانند؛ بلند گوها، پروژکتور ، بخاری های برقی و غیره غیر استاندارد بوده و از هر پریز تنها یک مصرف کننده مجاز به استفاده می باشد.

۵- از عبور دادن سیم ها و کابل ها از لابلائی کفراژهای فلزی و چادرهای برزنتی بصورت عریان جداً خودداری نموده چرا که در صورت کوچکترین اتصال کوتاه احتمال بروز آتش سوزی میسر می باشد.

ج) توصیه های ایمنی در خصوص سامانه گرمایشی

(وسایل گرمایشی)

۱- روشن نمودن هر گونه شعله رویاز در کنار چادر تکایا جهت طبخ غذا و یا چای و غیره ممنوع بوده لذا توصیه می گردد مکان مناسبی را در نقطه دیگری دور از محیط تکایا به این امر اختصاص داد.

۲- نصب وسایل گرمای که جدیداً خریداری شده و برای اولین بار مورد بهره برداری قرار خواهند گرفت به نمایندگی های فروش بسپارید.

۳- قبل از نصب بخاری ها نسبت به سرویس و رفع نقایص احتمالی آنها خصوصاً در ناحیه سیستم سوخت رسانی (کاربراتور) دستگاه اقدام نمائید .

۴- کوره بخاری ها و دستگاه های گرمساز را قبل از استفاده حتماً نظافت کنید .

۵- حتی الامکان وسایل گرمازا در فاصله یک متری از دودکش مربوطه نصب شود.

۶- از بخاری های بدون دودکش و غیر استاندارد استفاده ننموده و در صورت استفاده نمودن از بخاری های مجهز به دودکش از عبور دادن لوله های فلزی دودکش ها از مابین چادرهای برزنتی و پلاستیکی جداً خودداری نموده چرا که اغلب آتش سوزی ها اینگونه اماکن از این ناحیه می باشد.

۷- وسایل گرمازا مانند بخاری ها را در نزدیکی و تماس نزدیک با پرده ها و سایر اجسام قابل اشتعال نصب نکنید . در صورت استفاده از چادر های برزنتی و پلاستیکی این وسایل حتی الامکان از چادرهای برزنتی و پلاستیکی فاصله داشته باشند.

۸- بخاری های نفتی را حتماً روی سینی مخصوص قرار دهید تا در صورت نشت احتمالی نفت، محیط آلوده و آماده آتش گیری نگردد. حتی المقدور بازدیدهای منظم و سرویس این بخاری ها در دوره های زمانی کوتاه انجام گردد.

۹- از گازسوز کردن بخاري هاي نفتي و آبگرمکن هاي نفتي و ديگر وسايل گرمازا بدون رعايت دستورات کارخانه سازنده خودداري نماييد

۱۰- مخازن نفت بخاريها را در زمان روشن بودن آنها پر نکنيد .

۱۱- از ريختن هر سوخت ديگري غير از سوخت مصرفي خودداري شود بطور مثال در صورت نفت سوز بودن بخاري از استفاده نمودن گازوئيل جهت سوخت رسانی بهره گيري ننمائيد .

۱۲- درجه حرارت دستگاههاي گرمساز را با توجه به حجم محيط تنظيم کنید و از استفاده نمودن بيش از حد ظرفيت بخاريها يا باز نمودن مسير نفت در کاربراتور خودداري شود .

۱۳- در زمان استفاده از بخاري هاي نفتي تمام درب ها و پنجره ها و يا درب چادري تکايا را نبنديد و مسيري را براي ورود هواي تازه به محيط باز بگذاريد تا اکسيژن کافي محيط تامین گردد.

۱۴- در صورت استفاده از بخاري هاي گازي و پس از نصب بخاري و اطمینان از عملکرد صحيح آنها مراقب باشيد که شير فلکه گاز مخصوص دستگاه در معرض دستکاري بچه ها و آسیب هاي فيزيکي قرار نگیرد.

۱۵- در نقاطي که انشعاب گاز ندارد و مجبورند از نفت و يا ذغال به عنوان سوخت استفاده نمايند توصیه مي شود:

الف) نفت سفيد را در داخل بشکه ها و مخازن فلزي درب دار و شير فلکه دار کم حجم ذخيره نماييد .
ب) محل استقرار منابع ذخيره سوخت بايد حتي الامکان از محيط برقراري تکايا دورتر باشد و در مسير ورود و خروج عزاداران حسيني قرار نگیرد .

ج) استقرار مخازن نفت در زير پله ها و زير زمين ها و پشت بامها و خر پشته هاي مساجد و حسينيها ها بسيار خطرناک بوده و حتي المقدور از ذخيره نمودن آن در اينگونه اماکن خودداري بعمل آيد.

د- دقت کنید که زمين استقرار مخازن سوخت هميشه تميز و عاري از آلودگي باشد و از قرار دادن هرگونه وسايل قابل اشتعال در نزديکي آنها خودداري نماييد.

ه- مخازن ذخيره سازي سوخت نبايد در نزديکي منابع حرارتي و وسايل حرارت زا مستقر شوند و حتي الامکان در فضاي دور از فضاهاي داخلي استقرار يابند..

و- گوني هاي ذغال بايد در محيط کاملاً خشک نگهداري شوند و تمام مواردی که در مورد ايمني محل استقرار مخازن سوخت گفته شده در مورد محل نگهداري گوني هاي ذغال نیز لازم الاجرا است.

(دودکش)

دودکش ها مهمترين نقش را در کارايي و همچنين ايمني وسايل گرما زا ايفا مي نمايند به تعبيري ديگر شاي بتوان گفت يکي از ارکان اصلي ايمني هر دستگاه گرمازا سامانه دودکش آنست لذا توصيه هاي زير در خصوص نصب آن بايستي اجرا گردد.

الف- قبل از بهره برداري از دستگاه حرارت زا مانند: بخاري ها، سيستم حرارت مرکزي و امثالهم دودکش را نظافت و از باز بودن مسير دودکش از پشت بام تا وسيل مربوطه اطمینان حاصل نماييد.

ب- دودکش ها در ناحيه منتهي به فضاي باز بايد حداقل ۱,۵ متر از مرتفع ترين نقطه ساختمان بلندتر باشند.

- ج- دودکش ها در ناحیه منتهی به فضای باز باید مجهز به کلاهک باشند تا از افتادن اجسام داخل دودکش و همچنین کوران هوا در زمان وزش تند بادهای مصلون باشند.
- د- دودکش ها در ناحیه منتهی به فضای باز باید کاملاً محکم و مهارشده باشند تا در اثر باد و طوفان جدا نشوند و آسیب فیزیکی نینند.
- ه- قطر لوله دودکش باید با قطر خروجی دود وسیله گرماساز تناسب داشته باشد.
- و- دودکش ها در ناحیه اتصال به وسیله گرماساز و همچنین در فضای باز بایستی حتی الامکان بصورت مستقیم و بدون پیچ و خم نصب شوند.
- ز- دودکش ها بایستی در مجاورت پرده و مواد قابل اشتعال قرار گیرند و از محل کاملاً امن و یا ساختار ساختمانی عبور داده شود.

د) تمهیدات ایمنی

- با توجه به اهمیت معابر خروج مناسب و بدون مانع در تخلیه به موقع متصرفین در زمان حریق و حوادث احتمالی موارد زیر بایستی در مساجد و حسینیه ها اجرا گردد.
۱. مساجد یا حسینیه های با جمعیت زیر ۵۰۰ نفر حداقل دارای دو دسترس خروج و درب خروج مناسب باشند. حداقل عرض دسترسی های خروجی ۱٫۵ متر باشد.
  ۲. در صورت اینکه افراد حاضر در مساجد و تکایا بین ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ نفر باشند حداقل راه های خروج باید بایستی سه عدد در نظر گرفته شود. حداقل دسترسی های خروجی ۲ متر باشد.
  ۳. در مساجد و تکایایی که بیش از ۱۰۰۰ نفر در خود جای می دهد بایستی حداقل چهار راه خروج در نظر گرفته شود. به ازای افزایش ظرفیت برای هر ۲۰۰ نفر یک درب خروجی اضافه گردد.
  ۴. از آذین بندی و یا مسدود نمودن درهای خروجی مساجد و تکایا جدا خودداری به عمل آید.
  ۵. الصاق برجسب و یا تابلو خروج و راهنمایی خروج در نقاط مختلف مساجد و تکایا و حسینیه ها الزامی می باشد تا در مواقع اضطراری و بروز حریق و حوادث متصرفین را به معبر عمومی مناسب راهنمایی نمایند.
  ۶. جهت کلیه بازشوهای درهای خروج بایستی به سمت معابر خروجی باشد و به هیچ عنوان به سمت داخل مساجد یا حسینیه ها باز نشود.
  ۷. استقرار خاموش کننده های دستی و چرخدار در محیط مساجد، حسینیه ها و تکایا با توجه به وسعت آن در فاصله هر ۱۳ متر در محل هایی که کاملاً قابل رویت و دسترسی و در ارتفاع ۱٫۲۰ از کف باشد الزامی است.
  ۸. با توجه به اینکه در صورت حوادث احتمالی حجم زیاد جمعیت در زمان کوتاهی باید تخلیه شوند و از مکان حادثه دور شوند، حتی الامکان باید درهای خروجی با عرض زیاد ایجاد شود تا در هنگام تخلیه برای افراد امکان تخلیه ایمن فراهم باشد.
  ۹. در فضاهای دارای طبقات بیشتر از یک طبقه وجود پله اضطراری علاوه بر پله های اصلی الزامی می باشد تا در مواقع حادثه تخلیه طبقات به راحتی صورت گیرد.

۱۰. ایجاد شبکه آبرسانی آتش نشانی در مساجد و حسینیه ها ضروری بوده که بایستی به نحوی طراحی و نصب گردد که امکان پوشش دهی لازم را به کلیه نقاط داشته، ظرفیت مخازن آن با توجه به فاصله ایستگاه آتش نشانی محل تعیین و حداقل برای مدت زمان ۱۵ دقیقه در نظر گرفته شود.
۱۱. نصب سیستم اعلام حریق اتوماتیک در مساجد و حسینیه هایی که به صورت دائمی می باشد الزامی است.
۱۲. تمامی تکایا و مساجد نگهبان (صبح و شب) داشته باشند. همچنین نگهبانان از افراد مطمئن و آموزش دیده انتخاب شوند.
۱۳. به مجرد اتمام برنامه ها و تخلیه افراد از محل تکایا و مساجد، نگهبانان ضمن بازدید از داخل و جوانب بیرونی محل، برق را از تابلو اصلی و شیر اصلی گاز قطع نموده و در طول نگهبانی تمامی ورود و خروج ها را کنترل و ثبت نمایند.
۱۴. در صورت بروز آتش سوزی توصیه می گردد ضمن حفظ خونسردی بلافاصله "آتش نشانی" را از طریق تلفن ۱۲۵ مطلع نموده و اقدام به کنترل آتش سوزی با استفاده از وسایل آتش نشانی موجود در محل نمایید.
۱۵. تهیه چند دستگاه خاموش کننده پودر و CO₂ (افراد مسئول قبل از بهره برداری از دستگاه طرز کار با آنها را فرا گیرند).
۱۶. استفاده از پوشش مناسب (غیر نایلونی) جهت سقف و اطراف ایستگاه توصیه می گردد.
۱۷. در ایستگاههای صلواتی قراردادن سماورها بر روی سکوی مستحکم الزامی است و در اتصال آن توسط شیلنگ به سیلندر گاز مایع
۱۸. موارد ایمنی باید در نظر گرفته شود و در صورت امکان یک رشته شیلنگ آب (متصل به نزدیک ترین شیر آب) در محل ایستگاهها مهیا باشد.
۱۹. فاصله مناسب بین روشنایی ها و پوشش سقف باید رعایت گردد.
۲۰. نصب تابلو و علائم هشدار دهنده در شب الزامی است.
۲۱. قسمت پایین چادر به نحوی در نظر گرفته شود که در صورت بروز حریق احتمالی امکان عبور میسر باشد.
۲۲. از روشن نمودن آتش در داخل تکایا به منظور دود نمودن اسپند خودداری شود.
۲۳. ریختن ضایعات و بریایی نخل های خشک در مجاورت چادر تکایا و ایستگاهها خودداری شود.

در خاتمه به کلیه مجریان و پیمانکاران مربوطه توصیه می شود کلیه موارد ایمنی مربوط به اماکن تجمعی، مربوط به دستورالعمل اجرایی محافظت ساختمان ها در برابر آتش سوزی (نشریه شماره ۱۲ سازمان برنامه و بودجه و سایر دستورالعمل ها و آیین نامه های مربوطه) را به صورت دقیق و کامل رعایت نمایند.

التماس دعا

ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی کشور

دی ماه ۱۳۸۷